

ANA AKIM MEDYADA YOKSULLUK: COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE ÇEVİRİMİÇİ HABERLER ÜZERİNE BİR İÇERİK ANALİZİ

Osman ARASLI¹

Araştırma Makalesi Research Article

¹ Dr. Öğretim Üyesi
Tokat Gaziosmanpaşa
Üniversitesi Erbaa Sosyal ve
Beşeri Bilimler Fakültesi, Tokat,
Türkiye

E-Posta
osman.arasli@gop.edu.tr
ORCID
0000-0001-9235-3724

Başvuru Tarihi / Received
17.11.2022

Kabul Tarihi / Accepted
12.01.2023

ÖZ

Yoksulluk, günümüzde neoliberal küresel sistemde yaygın bir sorundur. Özellikle COVID-19 pandemisi sürecinin etkisiyle ekonomi, istihdam, çalışma yaşamı, sağlık, eğitim, politika, sosyal hayat gibi alanlarda yaşanan eksiklikler, yetersizlikler ve problemlerle beraber dünya genelinde daha fazla artmıştır. Bu yüzden profesyonel haber medyasının var olan koşullarla birlikte pandemi dönemindeki güncel yoksulluk kavrayışını değerlendirmek önemlidir. COVID-19 pandemisi sürecinde Türkiye’de anaakım medyanın yoksulluk olgusuna yaklaşımını ortaya koymak amacıyla CNNTURK, Sözcü, NTV ve Sabah olarak belirlenen 4 medya kuruluşunun çevrimiçi haberleri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen 192 haber istatistiki olarak analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre CNNTURK ve Sabah’ın web sitelerinde yardım-destek faaliyetleri konusundaki haberlere daha çok önem verilirken Sözcü ve NTV haber sitelerinde ücret-fiyata dair haberler ağırlıktadır. Yardım faaliyetlerine yönelik en yüksek oranda haber Sabah’ın sitesinde yayınlanmıştır. Doğrudan yoksulluk konusunda en fazla oranda haber Sözcü’de, en az oranda haber ise Sabah’ta yayınlanmıştır. Medyada genel olarak yoksullukla ilgili birebir veya dolaylı haberler ekonomik-finansal, gündeme dair ve yerel bir kapsamdadır. Yoksulluk ve yoksullar, çoğunlukla yardım-sosyal destek faaliyeti konulu haberlerde yer almaktadır. Ancak emeklilik, mülteci sorunu, COVID-19 Pandemisi, küresel ekonomi, savaşlar-iç çatışmalar gibi konularda yoksullukla alakalı haber yapma eğilimi sınırlıdır.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Ana Akım Medya, Covid-19 Pandemisi, Haber, İçerik Analizi.

POVERTY IN MAINSTREAM MEDIA: A CONTENT ANALYSIS OF ONLINE NEWS DURING THE COVID-19 PANDEMIC

ABSTRACT

Nowadays, poverty is a widespread problem in the neoliberal global system. Poverty has become more widespread throughout the world, especially with the impact of the COVID-19 Pandemic process, with deficiencies, inadequacies and problems in areas such as economy, employment, working life, health, education, politics, and social life. Therefore it important to evaluate the professional news media's current understanding of poverty along with current conditions during the pandemic. In order to reveal the approach of the mainstream media to the poverty phenomenon in Turkey during the COVID-19 pandemic process, the online news of 4 media organizations identified as CNNTURK, Sözcü, NTV and Sabah were analyzed by content analysis method. In the study, 192 news, determined by purposive sampling method, were analyzed statistically. According to the results obtained, while news about aid-support activities are given more importance on the websites of CNNTURK and Sabah, news about wages and prices are dominant on the news sites of Sözcü and NTV. The highest rate of news about aid activities was published on Sabah's website. The highest rate of the news on direct poverty was published in Sözcü, and the least amount of news was published in Sabah. In general, one-to-one or indirect news about poverty in the media has an economic-financial, agenda-related and local scope. Poverty and the poor are mostly in the news about aid-social support activities. However, the tendency to make news about poverty on subjects such as retirement, refugee problem, COVID-19 Pandemic, global economy, wars-internal conflicts is limited.

Keywords: Poverty, Mainstream Media, Covid-19 Pandemic, News, Content Analysis.

GİRİŞ

Yoksulluk genel olarak “yaşamı yeniden üretecek maddi ve manevi koşullara veya çeşitli imkânlarla hiç ya da yeterince sahip olamama ya da bu koşul/olanaklara ulaşma sıkıntısı çekme, asgari yaşam standardına erişememiş olma gibi bir durumda ortaya çıkan bir ihtiyaç ve sıkıntı hali, yaşanılan güçsüzlük hissi, yoksunluklar bütünü” şeklinde tanımlanabilir (Özdemir, 2015: 98; Özdemir vd., 2021: 2; Öztürk ve Çukur, 2010: 17, 27). Günümüzde yoksulluk, dünya genelinde “her gelişmişlik düzeyindeki ülkenin” ortak bir sorunudur (Ak, 2016: 297; Yıldız, 2014: 25). Bu yüzden güncelliği itibariyle araştırma konusu olma olasılığı yüksektir.

Dünya genelini olumsuz etkileyen 2019 Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) Pandemi döneminde yoksulluğun derinleştiği iddia edilmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) verilerine göre pandemi döneminde yoksulluğun azaltılması çabaları giderek yetersiz hale gelmiştir. 1990'ların sonundaki Asya mali krizinden bu yana ilk kez

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

2020'de aşırı yoksulluk küresel düzeyde artmıştır. 1998'den bu yana aşırı yoksulluk oranı 2019'da yüzde 8,4 iken, 2020'de yüzde 9,5'e çıkmış ve aynı yıl yüzde 60'ı Güney Asya'da olmak üzere küresel alanda 119 milyon ila 124 milyon civarında insan yoksullaşmıştır. BM raporuna göre bu verilerin anlamı pandeminin yoksulluk üzerindeki etkisinin kısa süreli olmayacağıdır (United Nations "UN", 2021a: 26). Pandeminin sosyal koruma, halk sağlığı sistemleri ve sağlık güvencesindeki eksiklik ve yetersizlikler ile yapısal eşitsizlikler, çevresel bozulma ve iklim değişikliği gibi sorunları daha da kronikleştirerek (UN, 2021b: 1) küresel çapta yoksulluğu arttıran ve sorunla mücadeleyi iyice zorlaştıran bir etkide bulunduğu savunulmaktadır. Bu durumun toplumsal eşitsizlikleri daha fazla derinleştirebileceği (UN, 2021a: 26) uyarısı yapılmaktadır.

Pandemi sürecinde Türkiye'de de bireylerin gelir kaybı yaşayarak ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma geldikleri ve "çalışan yoksul" sayısındaki artışın daha fazla tetiklendiği belirtilmektedir (Özdemir, 2015: 97; Özkan, 2021: 94). Özellikle "işleri online çalışmaya uygun olmayan, özel sektörde çalışan ya da kendi işini" yapanlar ile dar gelirli, eğitim düzeyi düşük yoksulları ve kadınları ise daha olumsuz etkilediği ifade edilmektedir (Bozkurt, 2020: 135). Öte yandan bu süreçte enformel ekonominin yaygınlığı, istihdam yapısında değişimler, düşük ücretler, pandemiyle tetiklenebileceği öne sürülen ekonomik kriz riski, özelleştirmelerin teşvik edilmesi, çalışanların örgütlenmesinde eksiklikler, sosyal koruma kaynaklarının yetersizliği gibi birçok etmenin de Türkiye'de yoksul kesimin yaygınlaşmasında rol oynayabildiği iddia edilmektedir (Özkan, 2021: 102). Ayrıca yüksek enflasyon ve kur oynaklığı, bölgelerarası coğrafi ve iklim farklılıkları, işsizlik, çarpık kentleşme (Baloğlu, 2005: 234; Karaalp-Orhan ve Gülel, 2016: 49; Taş ve Özcan, 2012: 429) gibi diğer sorunların var olduğu belirtilmektedir.

Bu gibi olağanüstü durumlarda da çeşitli konularla birlikte yoksulluğun medyadaki haberlerde ele alınma ve değerlendirilme boyutları incelenmelidir. Keza olgunun özel ve kamusal alanda değerlendirme yoğunluğu ile medyada çeşitli konular çerçevesinde ele alınma biçimi belirsizdir. Diğer yandan medyanın haber verme işlevi bakımından yoksulluğa hangi derece ve kapsamda yer verdiği (veya yer vermediği) hususu soruna dair çok farklı temsilleri kamuoyunun tartışma ve

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

rasyonalize etme tarzını ilgilendirir (McKendrick vd., 2008: 55). Ayrıca farklı olay ve olguların yoksulluğu ilgilendirdiği varsayıldığından olgunun doğrudan veya dolaylı olarak haberlerdeki durumu ve etkisini incelemek gerekmektedir.

Çalışmanın amacı anaakım medyadaki yayın ortamlarını temsil eden çeşitli profesyonel haber kuruluşlarının yoksulluğa doğrudan ve dolaylı olarak nasıl yaklaştığını ortaya koymaktır. Araştırmanın önemi, Pandemi döneminde hangi konular ve sınırlar içerisinde medyanın yoksulluğu sorun edildiğini tespit etmeye çalışmaktır. Çalışmada önce kavramsal bilgilere yer verilmiştir. Ardından popüler haber siteleri evreni içerisinde CNNTÜRK televizyon haber kanalı (<https://www.cnnturk.com>), Sözcü Gazetesi (<https://www.sozcu.com.tr>), NTV televizyon haber kanalı (<https://www.ntv.com.tr>) ve Sabah Gazetesi'ndeki (<https://www.sabah.com.tr>) çevrimiçi haberler nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen bulgular yorumlanarak sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Yoksulluk Olgusu ve Yoksul Kavramı

Yoksulluk, insanlık tarihinin her döneminde olduğu gibi günümüzde de birçok ülkenin önemli sorunlarından biridir. Yoksulluk birbiriyle iç içe olabilecek şekilde; ekonomik/mali (yüksek faiz, adaletsiz vergi sistemi, tekelleşme, gelir yetersizliği, gelir dağılımının dengesizliği ve adaletsizliği, enflasyon, işsizlik, kıtlık, açlık, kamu harcamalarındaki azalmalar), sosyal (sağlıksız yaşam koşulları, salgın hastalıklar, tıbbi bakımsızlık, sağlık hizmetleri ve temel eğitimden yoksunluk, yetersiz ve kötü beslenme, evsizlik), siyasal (sürüp giden despotik yönetimler ve yolsuzluklar), kültürel (ırk ve cinsiyet esaslı ayrımcılıklar), uluslararası ilişkiler (savaş), küresel (uluslararası kuruluşların az gelişmiş ülkelerde uyguladıkları yapısal uyum programları), doğal koşullar (felaketler, tabiat olayları, iklim değişikliklerine karşı yetersiz korunma, temiz suya ulaşamama) ve psikolojik (bireysel sebepler ve özellikler gibi) boyutlarıyla birlikte giderek karmaşıklaşmıştır. Bu yüzden var olma açısından doğrudan ve dünyanın birçok bölgesi için bir tehlike anlamını taşımaktadır (Aksan, 2012: 10; Aktan, 2002; Buğra, 2008: 24-25; Bauman, 1999: 59; Can, 2017: 1114-1122; Koray, 2009: 6; Koray, 2010: 2).

Yoksulluk insan varoluşu için yeterli yiyecek, barınma, giyecek gibi temel ihtiyaçların karşılanamaması şeklinde 'mutlak yoksulluk' ve ihtiyaç duyulan

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

toplumsal eksiklikler çerçevesinde ‘görelî yoksulluk’ şeklinde analitik olarak değerlendirilmektedir. Mutlak yoksulluk dünyanın her tarafında var olabilir. Ancak gelişimi yetersiz veya gelişmekte olan ülkelerde daha yaygındır. Görelî yoksulluk ise grup ve bireylerin maddî gelir ve harcama gücünün beslenme, giyim ve barınma gibi temel olanakları karşılamaya ve yaşamı sürdürmeye en alt düzeyde yetmesine rağmen toplumun ortalama refah düzeyinin altında kalmasıdır ve toplumla yaşam koşulları arasında ayrılıklar vardır (Ak, 2016: 302; Giddens, 2012b: 385-386, 425; Kaya-Bahçe ve Memiş, 2021: 192; Özdemir vd., 2021: 1; Taş ve Özcan, 2012: 424; Türkiye İstatistik Kurumu “TÜİK”, 2021; TÜİK, 2022; Vergil ve Kaplan, 2018: 2).

‘Yoksul’ kavramı ise, “asgari yaşam düzeyini sürdüremeyen, temel ihtiyaçlarını karşılayamayan, birinci derecede yaşamsal açıdan yardıma muhtaç olanlar” ile ikinci derecede “asgari yaşam seviyesini yakalamış olsalar da ortalama refah seviyesinin altında” dar gelirli olarak temel ihtiyaçlarını kısmen karşılamaya çalışırken “eğitim, sağlık, sosyal katılım yönünden” kısıtlanan insanları temsil eder (Ak, 2016: 302; Arpacıoğlu ve Yıldırım, 2011; Arpacıoğlu, 2012: 11; Taş ve Özcan, 2012: 424).

2. Neoliberal Küresel Süreçte Bir Toplumsal Eşitsizlik Olarak Dünya’da ve Türkiye’de Yoksulluk

Yoksulluğun ortaya çıkışı 19. Yüzyılda Sanayi Devrimi’ne dayandırılrsa da (Yıldız, 2014: 25) tarihte her dönem ve “her toplumda rastlanabilen” bir olgudur (Buğra, 2008: 25). Modern kapitalizm öncesi “en alt toplumsal konum ve statüdeki” bireylerin “üretici işlevlerinin” zorunlu kıldığı bir durumdur (Laçiner, 2019: 315). 16. Yüzyılda Avrupa’da kapitalizmin ortaya çıkmasından itibaren günümüze doğru başta kapitalist toplumlar (Buğra, 2008: 25, 259) ve dünyanın birçok bölgesinde yaşanan bir problem boyutuna varmıştır (Baloğlu, 2005: 247; Giddens, 2012a: 137-138). Son yıllarda ise neoliberal küreselleşmenin yaygınlaşmasıyla kaynakların adil kullanılmaması, eşitsiz yatırımlar, sosyal politikalar ve refah devleti uygulamalarının yük olarak algılanması, Dünya Ticaret Örgütü (WTO) ve Uluslararası Para Fonu (IMF) kuruluşlarının politikaları ile ülkelerin vergi/borç yönündeki mali düzenlemeleri, ekonomik-finansal krizler, artan işsizlik, bozulan gelir dağılımı (Ak, 2016: 297; Can, 2017: 1112; Kocaoğlu, 2018: 272-280; Orhun ve Şimşek, 2021:

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

3771; Yıldız, 2014: 13) yoksulluğun kronikleşmesine yol açan çeşitli hususlar olmuştur. Sen'e (2006: 141) göre günümüzde dünya "göz kamaştırarak kadar" zenginlik ve "görülmemiş bir bolluk" içinde olsa da "iç karartarak kadar" "iğrenç" bir yoksulluk ve "korkunç" bir yoksunluk içindedir.

Neoliberal sistemde yoksulluk (Can, 2017: 1112) bu bağlamda kıt kaynakların yol açtığı bir sorun değildir. Ahlaki, ekonomik, kültürel ve sosyal bakımdan tüm toplumun meselesidir. Bu yüzden yoksulluk, Sosyolog Bauman (2013: 8-10) tarafından "toplumsal eşitsizliğin en aşırı ve belalı tortusu" olarak adlandırılır. Dolayısıyla kişisel başarı hikâyeleriyle kurulu eşitsiz bir toplumsal yapıda sorunu bireysel başarısızlığın sonucu olarak görmek eksik bir yaklaşımdır (Koray, 2010: 2; Öztürk ve Çukur, 2010: 17).

Türkiye'de ise yoksulluğun toplumsal barış açısından ivedi çözüm gerektiren bir sorun olduğu belirtilmektedir (Baloğlu, 2005: 232; Çalışkan, 2010: 91-92). Türkiye'de bu sorun öncelikle Tek Parti yönetiminin hâkim olduğu ilk yıllarda özellikle "köylü yoksulluğu" ve 1940'lı yıllardan itibaren kent yoksulluğu, çocuk yoksulluğu, çalışan yoksulluğu (Buğra, 2008: 15, 99-148) şeklinde gözlemlenmiştir. 1980'lerden itibaren ise Türkiye'de neoliberalizmin etkisiyle daha yaygın bir soruna dönüşebilmiştir. Özellikle 1980'li yıllarda ülkemizde serbest piyasa modeline uygun ekonomi politikalarının oluşturulması ve küresel sermayeyi genişletici yöntemlerin uygulanmasından (Yıldız, 2014: 20) başlayarak 1990'lı yıllarda yaşanan ekonomik küçülme, işsizlik, dengesiz ve eşitsiz gelir dağılımı, kayıt dışı istihdam, ücretlerde gerileme gibi sorunlar Türkiye'de yoksulluğun (Buğra, 2008: 200; Taş ve Özcan, 2012: 427) zamanla neoliberal bir etki çerçevesinde biçimlendiğini göstermektedir. 2000'li yıllarda da Türkiye'de gelir eşitsizliği ve işsizlik gibi sorunlarla birlikte yoksulluk olgusuna işaret edilmektedir.

Günümüzde Türkiye'de sözcüğü mutlak yoksulluk sorununun yok denecek kadar az olsa da göreceli yoksulluğun daha yaygın olduğu istatistiklere dayalı olarak ifade edilmektedir (Ulu, 2021: 551). 2016 yılı verilerine göre Türkiye, göreceli yoksulluk oranının en yüksek olduğu üçüncü OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) ülkesidir. Özellikle kadın ve çocuk yoksulluğunun OECD ortalamasının üzerinde bulunduğu ileri sürülmektedir. İşsizlik oranlarının

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

yüksek seyrettiği, genç nüfusun bir kısmının aktif olmadığı ve “çok boyutlu yoksulluğun en yüksek” “ikinci OECD ülkesi” olduğu savunulmaktadır (OECD, 2019’dan Akt., Çetin, 2020: 529). Dünya Bankası’nın 2018 mali yılı verilerine göre üst-orta gelirdeki ülkeler arasında sayılan Türkiye’nin “diğer dünya ülkeleriyle karşılaştırıldığında kendi gelir seviyesine yakın ülkelere göre yüksek sayılan bir eşitsizliğe” sahip olduğu iddia edilmektedir (Akt., Vergil ve Kaplan, 2018: 33).

TÜİK’in (2022) ‘Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması’ incelendiğinde Türkiye’de görece yoksulluk ve finansal sıkıntıları ihtiva eden ciddi maddi yoksunluk oranlarının düzenli bir düşüş sergilemediği söylenebilir. Sürekli yoksulluk oranının ise son zamanlarda artış eğilimi gösterdiği belirtilebilir. Öte yandan kurumun verilerine göre 2021 yılında Türkiye’de ev sahipliği oranında azalma ve kirada oturanlarda artma gözlemlenirken vatandaşlar konut ve çevreye dair çeşitli problemler yaşamışlardır. Ayrıca borç veya taksit ödemeleri (konut masrafları dışında) ile konut masraflarının topluma giderek yük getirdiği kaydedilmiştir.

Neoliberal politikaların etkisiyle Türkiye’de siyasal ve sosyal yapının hızlı ve köklü bir değişim geçirdiği (Taş ve Özcan, 2012: 427; Yılmaz, 2012: 298) ve bu yüzden “yoksulluğu kontrol altında tutmaya hizmet eden mekanizmaların” giderek ortadan kalktığı savunulmaktadır. Sözgelimi kent nüfusunun artmasıyla birlikte geniş aile yapısının yerini çekirdek aileye bıraktığı ve kişisel ilişkilerin niteliğinin dönüştüğü belirtilerek sonuçta yoksulların toplumsal entegrasyonunun olumsuz etkilendiği (Buğra, 2008: 201-202) değerlendirilmektedir. Yoksulluğun kişilerin sosyal ağlarının daralmasıyla birlikte örneğin birkaç yıl önce arkadaş, dost ve tanıdıklar aracılığıyla halledilen işlerde artık kimseden neredeyse yardım alınmadığı ifade edilmektedir (Adaman ve Keyder, 2006: 132).

Bir eşitsizlik türü olarak yoksulluğa karşı çözüm girişimleri tartışılmaktadır. Neoliberal süreçte uluslararası mali kuruluşların “yoksullukla mücadele gündemi” “yeniden paylaşım/aktarım” reçetelerinden oluşmaktadır. Sosyal devlet anlayışının kaybolduğu iddia edilen “çevre toplumlarında” ise çeşitli sivil ve yerel örgütlerin aracılık ettiği programlar ve “muhtaçlara yardım uygulamaları” şeklinde yaygınlaşan çabaların yaygınlaştığı belirtilmektedir (Boratav, 2012: 12-13). Gelir ve kaynakların

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

daha eşit paylaşılmasını amaçlayan siyasalar gerekmektedir (Giddens, 2012b: 398).

3. Anaakım Medyanın Yoksulluğa Bakışı ve Yoksulluk Haberlerinin İşlevi

Yoksulluk ve yoksullara yönelik medya politikaları; a) medyanın toplumsal aktör olarak rolü, b) medya profesyonellerinin yaklaşım biçimi ve c) “yoksul” grup veya bireylerin yayıncılık pratiklerine dair tutumları dâhilinde değerlendirilebilir.

Yoksulluk denkleminin büyük bir parçası olarak medyanın (De Villiers, 2006: 23), yoksullara görüş ve deneyimlerini sunma fırsatı vererek ve onların görünürlüklerini destekleyerek kamuoyunu bilgilendirme ve yoksullukla mücadele çabalarını destekleme zeminini oluşturabileceği savunulmaktadır (Awad, 2014: 1083-1084; Robinson vd., 2009). Sözelimi televizyon kanallarında yardım programları ve haber gibi çeşitli formatlar aracılığıyla yoksulların ihtiyaçlarının karşılanması ve yoksulluk konusunda farkındalığın artırılması medyanın çözüm yolunda sınırlı olsa da “dönüştürücü bir potansiyeli” olarak yorumlanabilmektedir. Yoksullar arasında bu yöndeki argümana katılanlar da bulunmaktadır. Sorunu ‘mutlak’ türde değerlendiren bazı gazeteciler de yoksulların medyada doğru ve yeterli bir oranda yer aldıklarını düşünebilmektedirler (Bal, 2015: 182; Doğan, 2015: 891-898; Gökalp vd., 2010: 164; Yıldırım Aykurt, 2010: 116). Öte yandan günümüzde yeni medyanın alternatif bir mecra ve farklı diyalog olanakları nedeniyle yoksullar için verimli olasılıklar taşıdığı vurgulanmaktadır (Robinson vd., 2009: 9).

Fakat medyanın ekonomi-politik yapısı ve haber üretim koşulları temelinde çeşitli eleştirel argümanlar sunulmaktadır. Büyük sermayenin mülkiyetinde ve kontrolündeki medyanın toplumda tüketimi teşvik ederken yoksulluk olgusunu yok saydığı ileri sürülmektedir. Yoksulluğu görmezden gelemediği dönemler ve haber yapım sürecinde ise görselleştirme stratejisi vesilesiyle seyirlik bir gösteriye dönüştürmeye çalıştığı iddia edilmektedir. Bunlarla birlikte olguyu ekonomi-politik anlamından soyutladığı belirtilmektedir (Aksoy, 2010; Boztepe, 2019: 353; Erdoğan, 2019: 308; Ergül vd., 2009: 30; Gökalp vd., 2010: 171; Koray, 2001: 2). Bu bağlamda yoksulluğa medyada haber değeri atfedilmediği veya yeterince haberleştirilmediği, toplumsal boyutu atlanarak aşırı sansasyonel ve bireysel hikayelerin gerisinde bırakıldığı, çok sık klişeler ve damgalayıcı anlamlarla

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

sunulduğu iddia edilmektedir (Baloğlu, 2005: 247; Robinson vd., 2009: 5). Diğer taraftan haber üretim rutinlerinin zorlukları, çağdaş toplumlarda gazetecilerin yoksullardan görece soyutlanmaları, hedef kitlenin eğilimleri ve yoksullukla mücadele kuruluşlarının stratejik eksiklikleri nedeniyle olgunun haberlerde yanlış ve kısıtlı bir şekilde işlendiği savunulmaktadır (McKendrick vd., 2008: 46).

Yoksullukla ilgili çeşitli haberlerde enformasyon kaynağı olarak yoksullardan ziyade egemen, seçkin ve politik kesimlere yer verildiği, alternatif verilerin ise kontrol ve süzgeçten geçirilerek ikinci plana koyulduğu ve egemen tanımlamaların ön planda olduğu (Boztepe, 2019: 353; Yıldırım Aykurt, 2020: 341-342) ifade edilmektedir. Ayrıca ana akım medyada yeni habercilik pratikleri çerçevesinde yurttaşlara ait içeriklerin özellikle “ticari getiri” kriterine göre değerlendirildiği ve “olayların kamusal niteliğinin” göz ardı edildiği iddia edilirken (Ayhan ve Araslı, 2021: 152-154) diğer yandan bu tür pratiklerle birlikte yeni medyanın yoksullar açısından alternatiflik boyutunu ne derece içerdiği belirsizleşmektedir. Tüm bunların sonucunda öncelikle yoksulların yaşamı ve fikirleri hakkında orta ve üst sınıflar çok az bilgi sahibi olmaktadır. Yoksulluğun gerçekte nasıl bir olgu olduğunun yoksullar tarafından açıklanmasına genellikle imkân verilmemesi nedeniyle toplumun bu konuda eksik, çelişkili ve karmaşık bir zihinsel halde bırakıldığı savunulmaktadır (Robinson vd., 2009: 32).

Medyada yoksulluğun genellikle sosyal imkân ve hakların göz ardı edilerek sadece fiziksel ihtiyaçlardan (beslenme/barınma) ibaret “mutlak” bir türde sınırlandırıldığı vurgulanmaktadır (Yıldırım Aykurt, 2010: 169). Oysaki yoksulluk yer kürenin büyük bölümünü ilgilendiren ve ayrıca iktisadi ve siyasal yönleriyle birlikte eğitim ve sağlık gibi alanları kuşatan bir meseledir. Medya bu sorunun “evrensel bir hak” olan eğitim (Şahin, 2021: 107) ve sağlık alanlardaki hizmetlerden yeterli bir şekilde faydalanamama, kötü yerleşim koşulları içerisinde bulunma, toplumsal/kültürel yaşamdaki (sanat, spor, dinlenme) faaliyetlerden mahrum kalma (Adaman ve Keyder, 2006: 6), toplumsal bütünleşme problemlerini deneyimleme (Günaydın, 2020: 846) gibi boyutlarına odaklanmamaktadır.

Ortak kaynakları ve ortaklaşa yaşanan ve yaygın bir sorun olmasına rağmen (Gökalp vd., 2010: 164) dar bir kesimi işaret ederek ‘marjinal örnekler’ diye olguya

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

yaklaşıldığı, toplumsal sistemin sorumluluğu dışında değerlendirildiği ve ‘yardım’ söylemine başvurulduğu öne sürülmektedir. Yaygın yoksulluk ve işsizlik gibi sorunlar sözgelimi intihar etmeye eğilimli herhangi bir kişinin öyküsü içinde kaybolabilmektedir. Örneğin 1999 ve 2001 ekonomik krizlerinin etkisiyle bazı araştırma şirketlerinin gelir dağılımı ve adaletsizliği konularında gündeme gelen araştırmaları ve istatistiklerine dair haberlerde fenomenin ‘yeni keşfedilmiş’ gibi “Öteki Türkiye” etiketlemeleriyle sunularak toplumsal boyutunun göz ardı edildiği, önemsizleştirildiği veya ‘merhamet’ duygusu yansıtmakla yetinildiği iddia edilmektedir (Baloğlu, 2005: 232; Koray, 2001: 2).

Tüm bunlar iletişim ve gazetecilik alanında yoksulluğa dair çeşitli araştırmaların yapılmasının önemini arttırmaktadır. Medya ve yoksulluk konusunda farklı çalışmalar (Bal, 2015; Bullock vd., 2001; De Villiers, 2006; Doğan, 2015; Ergül vd., 2009; Özsoy, 2012; Robinson vd., 2009) yanında yoksulluğu doğrudan haberler üzerinden inceleyen araştırmalar (Akdemir, 2019; Aksoy, 2010; Awad, 2014; Bayrak, 2007; Boztepe, 2019; Clawson ve Trice, 2000; Gökalp vd., 2010; Lugo-Ocando, 2019; McKendrick vd., 2008; Rose ve Baumgartner, 2013; Yıldırım Aykurt, 2010; Yıldırım Aykurt, 2020) literatürde mevcuttur. 1 çalışma (Lugo-Ocando, 2019) haricinde söz konusu araştırmalarda yoksullukla ilgili haber içerikleri analiz edilmiştir.

Çalışmalar, yoksulluk ve medya konusunda çeşitli sonuçlar ortaya koymuşlardır. Anaakım medyada birincil/akredite kaynakların durum tanımları ve malumatlarından yararlanma eğiliminin ağırlıklı olduğu (Gökalp vd., 2010: 165; McKendrick vd., 2008: 31; Yıldırım Aykurt, 2010: 171) saptanmıştır. Diğer yandan haberlerde olgunun genellikle yardım, sosyal etkinlik, yoksulluk istatistikleri, gündem, işsizlik, ekonomik sorunlar, açlık/sefalet, ihmal, sosyal düzensizlik/suç, dramatik olaylar, kurumsal açıklamalar, başarı öyküleri, popüler kişilikler, toplumsal eşitsizlikler, yoksulluk, ulaşım, sağlık, eğitim, çalışma hayatı, sosyal dışlanma, hak ihlalleri, barınma, evsizlik ve politika (Akdemir, 2019; Aksoy, 2010; Bayrak, 2007; Ergül vd., 2009; Gökalp vd., 2010; McKendrick vd., 2008; Nuh, 2019; Rose ve Baumgartner, 2013; Yıldırım Aykurt, 2010; Yıldırım Aykurt, 2020) konularıyla ilişkili olarak değerlendirildiği ortaya konmuştur. Özellikle yardım konusunun daha

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

çok ön planda olduğu belirtilmiştir. Diğer yandan haber konularına dair sosyal, kültürel, ekonomik, politik ve tarihsel ardalana/bağlam anlamında “arka plan bilgisi”nin yetersiz/yüzeysel kaldığı (Aksoy, 2010; Boztepe, 2019: 343; Gökalp vd., 2010: 167; McKendrick vd., 2008; Robinson vd., 2009; Yıldırım Aykurt, 2010: 167-172; Yıldırım Aykurt, 2020: 2, 252-343) tespit edilmiştir.

Bu çalışmada ise pandemi sürecinde ana akım medyanın yoksulluğu sorunsallaştırma ve kavrama tarzının hangi durumda olduğu çevrimiçi haberlere yönelik içerik analiziyle saptanmaya çalışılmıştır.

4. Yöntem

Araştırmada nitel içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi tekniği mesajda gözlemlenen ve betimlenen unsurlardan yola çıkarak bir yorum ortaya koyma gayesini barındırır. Aynı zamanda toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmayı hedefler. Diğer yandan çıkarım (inference) esasına dayanan içerik analizi (Bilgin, 2014: 1; Yıldırım ve Şimşek, 2016: 259) kullanılarak araştırmacının kuramsal yaklaşımıyla birlikte nitel değerlendirmeler ve elde edilen nicel verilerden sorgulayıcı çıkarımlar yapılabilir (Yıldırım, 2015: 149).

4. 1. Evren ve Örneklem

Araştırmada Türkiye’deki haber siteleri evreninde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılarak ana akım medyayı temsil eden 4 (dört) farklı popüler web haber sitesi çalışma kapsamına alınmıştır. “Görel olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf” olanların çeşitliliğini “maksimum” derecede yansıtmak için kullanılan bu örnekleme yönteminde amaç, genelleme yapmaya yönelik bir çeşitlilik sağlamak değildir. Aksine çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi bir “ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak” ve bu çeşitliliğe göre sorunun farklı boyutlarını sergilemektir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 135-137). Örneklem dâhil edilecek gazete ve televizyon kuruluşlarının resmî web sitelerinin çeşitli türleri temsil etmeleri ve farklı yayın gruplarına aitlikleri temel alınmıştır. Sitelerin çevrimiçi popülerlik ve veri tabanı haberlerine erişilebilirlik kriterleri da gözlemlenmiştir. ‘Reuters Enstitüsü 2021 Yılı Dijital Haber Raporu’ çerçevesinde Türkiye’de en çok takip edilen haber siteleri (Newman vd., 2021: 109) ile 100.000

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

tiraj üzerindeki gazetelerin (<https://www.medyajans.com>) web sitelerini ön inceleme ardından CNN Türk Televizyon Haber Kanalı (Demirören Holding), Sözcü Gazetesi (Estetik Yayıncılık A.Ş.), NTV Televizyon Haber Kanalı (Doğuş Yayın Grubu) ve Sabah Gazetesinin (Turkuvaz Medya Grubu) çevrimiçi haberlerinden bir örneklem oluşturulmuştur. Örneklem aralığı Pandeminin üçüncü yılının başları ve 2022 yılı Ramazan Ayı dâhil 50 gün (1 Nisan 2022 ile 20 Mayıs 2022) içinde yayınlanan haberleri kapsamaktadır.

Çalışmanın amacı doğrultusunda öncelikle araştırma kapsamına alınacak haberlere web sitelerinin arşiv sayfalarından ulaşılmıştır. “Yoksulluk, fakirlik, yoksul, fakir, yoksullaşma” kelimeleri ile konuyla dolaylı bağlantılı olabilecek sözcükler kullanılarak yapılan taramalarda çeşitli konu/olaylar hakkındaki 276 adet çevrimiçi haber listelenmiştir. Birden fazla kopyası mevcut olan veya içeriği eksik haberler elendikten sonra 192 adet haber çalışmaya dâhil edilmiştir. Ardından veri toplama formu oluşturulmuştur.

Nitel bir çalışmada kodlamada yararlanılacak kavramlar araştırmacının kendisi, ilgili alanyazın veya veriden elde edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 260-261). Kodlamada kullanılan kavramlar belirlenirken yoksulluk, medya ve gazetecilik alan yazınından yararlanıldığı gibi kodlama sürecinde ortaya çıkan kavramlar da gözetilmiştir.

Kodlamanın doğru yapılabilmesi için güvenilirlik çalışması yapılmıştır. “Kodlayıcının güvenilirliği, farklı kodlayıcıların aynı metni aynı şekilde” kodlamaları ve “aynı kodlayıcının aynı metni farklı zamanlarda aynı şekilde kodlamasını” gerekli kılmaktadır (Bilgin, 2014: 16). Nitel çalışmalarda araştırmacıların aynı veri setini kodlamaları ve ortaya çıkan kodlama benzerlikleri ve farklılıklarını “sayısal olarak karşılaştırarak en az %70 düzeyinde bir kodlama güvenilirliği” yüzdesine ulaşmaları gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259-265). Bu doğrultuda veri toplama formu araştırmacı dışında farklı bir yükseköğretim kurumundaki öğretim üyesi 1 uzman tarafından incelenmiştir. Ardından örneklemden rastgele seçilen 20 adet haber araştırmacı ve diğer uzman tarafından kodlanarak %82 oranında güvenilirlik yüzdesine ulaşılmıştır.

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

4. 2. Araştırma Soruları

Yoksulluk olgusu karşısında medyanın pandemi sürecindeki mevcut yaklaşımını anlamak amacıyla araştırmanın temel sorusu şöyle formüle edilmiştir: Anaakım medya kuruluşlarının yoksulluk olgusu ve bağlantılı sorunlara verdiği önemin boyutu, yaklaşım biçimi, sorunsallaştırma eğilimi konusunda farklılıklar ve ortaklıklar nedir?

Alt sorular ise şöyledir:

Web siteleri ile yoksulluk olgusu çerçevesindeki haberlerin çeşitli değişkenleri (sayfa kategorisi, ağırlıklı haber kaynağı, ana konu, odaktaki kesim, kurumun yaklaşımı, arka plan bilgisi) arasında bir ilişki var mıdır?

Yoksulluk olgusu çerçevesinde haber konuları ile odaktaki toplumsal kesimler arasında bir ilişki var mıdır?

4. 3. Bulgular

Araştırmada verilerin öncelikle frekans analizi yapılmıştır.

Tablo 1. Haber Değişkenlerine İlişkin Veriler

Değişken	Kategori	Frekans (F)	Yüzde (%)
Mecra	Gazete	129	67,2
	Televizyon	63	32,8
	<i>(Toplam)</i>	<i>192</i>	<i>100,0</i>
Web sitesi	www.sozcu.com.tr	65	33,9
	www.sabah.com.tr	64	33,3
	www.ntv.com.tr	33	17,2
	www.cnnturk.com	30	15,6
	<i>(Toplam)</i>	<i>192</i>	<i>100,0</i>
Sayfa kategorisi	Ekonomi/Finans	81	42,2
	Gündem/Türkiye	46	24,0
	Yerel	33	17,2
	Dünya	14	7,3
	Yaşam	7	3,6
	Siyaset	5	2,6
	Magazin	2	1,0
	Eğitim	2	1,0
	Sağlık	1	,5
	Kültür/Sanat	1	,5
<i>(Toplam)</i>	<i>192</i>	<i>100,0</i>	
Coğrafi kapsamı	Yurtiçi	160	83,3
	Yurtdışı	32	16,7
	<i>(Toplam)</i>	<i>192</i>	<i>100,0</i>
Mahreç	Haber Merkezi/Gazeteci	57	29,7
	Ajans	50	26,0
	Temsilcilik/Temsilci	41	21,4
	Mahreç Yok	36	18,8

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

	Derleme	6	3,1
	Diğer Medya Organları	2	1,0
	<i>(Toplam)</i>	<i>192</i>	<i>100,0</i>
Ağırlıklı kaynak	Resmi/Yetkili	106	55,2
	Politik	31	16,1
	Sivil Toplum Kuruluşları	13	6,8
	Çeşitli Meslek Grupları	10	5,2
	Uzman	8	4,2
	Sendika	8	4,2
	Vatandaş(lar)	8	4,2
	Yoksullar	4	2,1
	Anonim/Kaynak Yok	2	1,0
	Farklı Yayın Kuruluşu	1	,5
	Firmalar	1	,5
	<i>(Toplam)</i>	<i>192</i>	<i>100,0</i>
Haberin ana konusu	Yardım Faaliyeti	64	33,3
	Ücret-Fiyat	51	26,6
	Yoksulluk	24	12,5
	Ülke Ekonomisi	21	10,9
	İşsizlik	15	7,8
	Küresel Ekonomi	8	4,2
	Emeklilik	3	1,6
	Mülteci Sorunu	2	1,0
	COVID-19 Pandemisi	2	1,0
	Ülkeler Savaşı/İç Çatışma	2	1,0
	<i>(Toplam)</i>	<i>192</i>	<i>100,0</i>

Tablo 2. Haber Değişkenlerine İlişkin Veriler

Değişken	Kategori	Frekans (F)	Yüzde (%)
Odadaki Grup/Kesim	Yoksullar	84	43,8
	Ülkeler/Bölgeler	19	9,9
	Çalışanlar	15	7,8
	İşsizler	14	7,3
	Emekliler	13	6,8
	Dezavantajlı Gruplar	12	6,3
	Hükümet/Yetkililer	9	4,7
	Halk/Vatandaş	9	4,7
	Politikacılar	7	3,6
	Mülteciler	4	2,1
	Eylemciler	3	1,6
	Uluslararası Birlikler	2	1,0
	Seçmenler	1	,5
	<i>(Toplam)</i>	<i>192</i>	<i>100,0</i>
Görsel Öğe Kullanımı	Var	190	99,0
	Yok	2	1,0
	<i>Toplam</i>	<i>192</i>	<i>100,0</i>
Görsel ve İçerik Uyumu	Var	181	94,3
	Yok	11	5,7
	<i>(Toplam)</i>	<i>192</i>	<i>100,0</i>
Haberin Konusuna Yayın Kuruluşunun Yaklaşımı	Nötr	77	40,1
	Olumlu	61	31,8
	Olumsuz	54	28,1
	<i>(Toplam)</i>	<i>192</i>	<i>100,0</i>
Haberin Konusuna Kaynağın Yaklaşımı	Olumlu	83	43,2
	Olumsuz	73	38,0
	Nötr	31	16,1

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

	Bilgi yok (Toplam)	5 192	2,6 100,0
Haberde Konunun Arkaplan Bilgisinin Mevcudiyeti	Kismen Hayır Evet (Toplam)	78 66 48 192	40,6 34,4 25,0 100,0

Araştırma verileri Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testlerine tabi tutulmuştur. Verilerin anlamlılık değeri 0,05 altında çıktığından non-parametrik testlerden Ki-Kare Bağımsızlık testi kullanılmıştır. İki değişken arasındaki ilişkiyi çaprazlama (cross tabulation) tekniği ile tabloya dökmek mümkün olduğundan (Geray, 2014: 99), Ki-Kare analizi sonucunda değişkenler arasında bağımlılık/bağlantı durumuna dair bulgular ve ulaşılan değerler çapraz tabloların altında yorumlanmıştır.²

Tablo 3. Web Sitesi ile Haberin Yayınlandığı Sayfa Kategorisi

Web Sitesi		Siyaset	Gündem/ Türkiye	Ekonomi/ Finans	Sağlık	Magazin	Yaşam	Eğitim	Dünya	Yerel	Kültür/ Sanat	Toplam
cnnturk.com	f	3	4	10				2	3	8		30
	%	10,0	13,3	33,3				6,7	10,0	26,7		100,0
sozcu.com.tr	f		30	32					3			65
	%		46,2	49,2					4,6			100,0
ntv.com.tr	f	2	4	16	1		2		5	2	1	33
	%	6,1	12,1	48,5	3,0		6,1		15,2	6,1	3,0	100,0
sabah.com.tr	f		8	23		2	5		3	23		64
	%		12,5	35,9		3,1	7,8		4,7	35,9		100,0
Toplam	f	5	46	81	1	2	7	2	14	33	1	192
	%	2,6	24,0	42,2	0,5	1,0	3,6	1,0	7,3	17,2	0,5	100,0

[$\chi^2 = 97,630$; SD= 27; p=0,000<0,05]

Tablo 3’de yer alan sonuçlara göre web sitesi ile haberin yer aldığı sayfa kategorisi arasında anlamlı bir ilişki vardır (p=0,000<0,05). CNNTURK web sitesinde haberler çoğunlukla ekonomi-finans (%33,3) ve yerel (%26,7) kategoride yayınlanmıştır. Sözcü’de ekonomi/finans (%49,2) ile Türkiye/gündem (%46,2) şeklindedir ve bu kategoride en yüksek oranda haber ilgili gazeteye aittir. NTV’de ekonomi-finans (%48,5) ağırlıktadır. Sabah gazetesinde ekonomi-finans (%35,9) ve yerel haberler (%35,9) başta gelmektedir.

Sitelerde haberlerin sayfa kategorilerininin toplam ortalamalarına bakıldığında siyaset % 2,6, gündem/Türkiye %24,0, ekonomi-finans %42,2, sağlık %5, eğitim %1,0, dünya %7,3, yerel %17,2 oranındadır. Haberlerin % 42,2 oranıyla en yüksek ekonomi-finans kategorisinde yayınlandığı ve bu durumun Sözcü (%49,2), NTV (%48,5), Sabah (%35,9) ve CNNTURK'ün (%33,3) sitelerinde en ağırlıklı oransal dağılımı sergilediği söylenebilir. Genellikle web sitelerinde ekonomi, Türkiye gündemi, yerel kategorilerde haberlere daha çok yer verildiği ancak eğitim ve sağlık gibi kategorilerde yoksulluk olgusunu ilgilendirebilecek haberlere nadiren rastlandığı belirtilebilir. Ayrıca dünya kategorisindeki haberlerin genel ortalaması düşüktür.

Tablo 4. Web Sitesi ile Haberin Ağırlıklı Kaynağı

Web		Resmi/Yetkili	Uzman	Politik	Sivil Toplum Kuruluşları	Sendikalar	Vatandaş	Yoksullar	Meslek Grupları	Kaynak Yok	Farklı Yayın Kuruluşları	Şirketler	Toplam
cnnturk.com	f	18	1	6	1				2	2			30
	%	60,0	3,3	20,0	3,3				6,7	6,7			100,0
sozcu.com.tr	f	24	4	19	3	6	5	1	2		1		65
	%	36,9	6,2	29,2	4,6	9,2	7,7	1,5	3,1		1,5		100,0
ntv.com.tr	f	23	2	2	2	2			2				33
	%	69,7	6,1	6,1	6,1	6,1			6,1				100,0
sabah.com.tr	f	41	1	4	7		3	3	4			1	64
	%	64,1	1,6	6,3	10,9		4,7	4,7	6,3			1,6	100,0
Toplam	f	106	8	31	13	8	8	4	10	2	1	1	192
	%	55,2	4,2	16,1	6,8	4,2	4,2	2,1	5,2	1,0	,5	,5	100,0

[$\chi^2 = 55,899$; SD= 30; p=0,003<0,05]

Tablo 4'deki sonuçlara göre haberin yayınlandığı web sitesi ile haber enformasyonunun ağırlıklı kaynağı arasında anlamlı bir ilişki vardır (p=0,003<0,05). Resmi/Yetkili kaynaklar sırasıyla NTV'de % 69,7, Sabah'ta % 64,1, CNNTURK'te %60 ve Sözcü'de % 36,9'dur. Politik kaynaklar Sözcü'de % 29,2, CNNTURK'te %20, Sabah'ta % 6,3 ve NTV'de % 6,1 oranındadır. Web sitelerinin diğer türde kaynak dağılımları incelendiğinde CNNTURK'te %3,3 uzman, %3,3 Sivil Toplum Kuruluşları (STK) görülürken, haberlerin % 6,7'nin kaynağı yoktur. Sendikalar, vatandaşlar ve yoksullar ise hiçbir haberde temel kaynak değildir. Sözcü'de %6,2 uzman, %4,6 STK, %9,2 sendika, %7,7 vatandaş, %1,5 yoksul kişiler kaynak olarak düşük oranda dağılım göstermiştir. NTV'de uzman, STK, sendika, meslek grupları

² Tabloları sadeleştirmek için 0 (sıfır) frekans ve yüzde değerine yer verilmemiştir.

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

kaynakları %6,1'er oranında dağılım gösterirken vatandaşlar ve yoksulların hiçbir haberde rolü bulunmamaktadır. Sabah gazetesinin web sitesinde uzmanlar %1,6, STK'lar %10,9, vatandaşlar %4,7 ve yoksullar %4,7 oranında kaynaktır.

Genel ortalamada en fazla oranının merkezi ve yerel yönetim kuruluşları/yetkililerini (Cumhurbaşkanlığı, Bakanlıklar, kamu kurum/kuruluşları, belediyeler gibi) belirten Resmi/Yetkili kaynak kategorisine (%55, 2) ait olduğu görülmektedir. Politikacılar ve siyasi partilerin oluşturduğu politik kaynak kategorisinin toplam ortalama oranı ise % 16,1'dir. Diğer kategorilerin ise yüzdelik dağılımları düşük orandayken uzman (%4,2), sivil toplum kuruluşları (% 6,8), sendikalar (%4,2) halk/vatandaş (% 4,2) ve özellikle yoksullar (%2,1) gibi çeşitli kaynakların haber yapım ve yayın sürecinde etkili olamadıkları söylenebilir.

Tablo 5. Web Sitesi ile Haberin Ana Konusu

Web		Yoksulluk	İşsizlik	Emeklilik	Mülteci Sorunu	COVID-19 Pandemisi	Yardım Faaliyeti	Ücret-Fiyat	Ülke Ekonomisi	Küresel Ekonomi	Ülkeler Savaşı/İç Sorunlar	Toplam
cnnturk.com	f	3	3		1	1	10	4	5	2	1	30
	%	10,0	10,0		3,3	3,3	33,3	13,3	16,7	6,7	3,3	100,0
sozcu.com.tr	f	14	2	3			7	27	9	3		65
	%	21,5	3,1	4,6			10,8	41,5	13,8	4,6		100,0
ntv.com.tr	f	5	3		1	1	6	10	4	3		33
	%	15,2	9,1		3,0	3,0	18,2	30,3	12,1	9,1		100,0
sabah.com.tr	f	2	7				41	10	3		1	64
	%	3,1	10,9				64,1	15,6	4,7		1,6	100,0
Toplam	f	24	15	3	2	2	64	51	21	8	2	192
	%	12,5	7,8	1,6	1,0	1,0	33,3	26,6	10,9	4,2	1,0	100,0

[$\chi^2 = 78,434$; SD= 27; p=0,000<0,05]

Tablo 5'teki sonuca göre haberin yayımlandığı web sitesi ile haberin ana konusu arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p=0,000<0,05$). CNNTURK'te ana konular arasında yardım faaliyetleri %33,3 oranla ilk sıradayken, ülke ekonomisi %16,7, ücret-fiyat %13,3, yoksulluk % 10, işsizlik % 10, küresel ekonomi % 6,7, mülteci sorunu % 3,3, COVID-19 Pandemisi % 3,3, ülkeler arası savaşlar-iç sorunlar % 3,3 oranındadır. Sözcü'de %41,5 ücret fiyat, %21,5 yoksulluk, %13,8 ülke ekonomisi, %10,8 yardım faaliyeti, % 4,6 emeklilik, % 4,6 küresel ekonomi, % 3,1 işsizlik şeklindedir. NTV'de ücret fiyat %30,3, yardım faaliyeti %18,2, yoksulluk %15,2, ülke ekonomisi % 12,1, işsizlik % 9,1, küresel ekonomi % 9,1, mülteciler % 3,0,

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

COVID-19 Pandemisi % 3,0 oranındadır. Sabah gazetesinin sitesinde yardım faaliyetleri % 64,1'lik oranla en fazla yer verilen ana konu iken, ücret-fiyat % 15,6, işsizlik % 10,9, ülke ekonomisi % 4,7, yoksulluk % 3,1, ülkeler arası savaşlar/iç sorunlar % 1,6 oranında yer verilen ana konulardır.

Genel ortalamaya göre haberlerde en başta % 33,3 yardım faaliyeti ve % 26,6 ücret-fiyat (enflasyon, hayat pahalılığı, maaş) ana konulardır. Yoksulluk ise haberlerde % 12,5 oranında ana konu olmuştur. Haberlerde işsizlik % 7,8, ülke ekonomisi % 10,9 oranında ana konulardır. Yoksulluk olgusunu ilgilendirebilecek emeklilik (% 1,6), mülteciler (%1,0), COVID-19 Pandemisi (%1,0), küresel ekonomi (% 4,2), çeşitli ülkeler arasındaki savaşlar ve iç sorunlar (%1,0) ana konularına dair haberlerin oranı düşüktür.

Tablo 6. Web Sitesi ile Haberin Odağındaki Kesim

Web	Yoksullar	İşsizler	Çalışanlar	Hükümet/ Yetkililer	Eylemciler	Politikacılar	Uluslararası Birlikler	Emekliler	Dezavantajlı Kesimler	Mülteciler	Seçmenler	Halk/ Vatandaş	Ülkeler/ Bölgeler	Toplam
Cnnturk.com	f	12	3	1	1	2	1		3	1	1	3	1	30
	%	40,0	10,0	3,3	3,3	6,7	3,3		10,0	3,3	3,3	10,0	3,3	100,0
Sozcu.com.tr	f	24	1	8	8	2	2	10	3	1		3	3	65
	%	36,9	1,5	12,3	12,3	3,1	3,1	15,4	4,6	1,5		4,6	4,6	100,0
ntv.com.tr	f	11	3	5			1	1		1		1	10	33
	%	33,3	9,1	15,2			3,0	3,0		3,0		3,0	30,3	100,0
Sabah.com.tr	f	37	7	1		3		2	6	1		2	5	64
	%	57,8	10,9	1,6		4,7		3,1	9,4	1,6		3,1	7,8	100,0
Toplam	f	84	14	15	9	3	7	2	13	12	4	1	9	192
	%	43,8	7,3	7,8	4,7	1,6	3,6	1,0	6,8	6,3	2,1	,5	4,7	9,9

[$\chi^2 = 79,782$; SD= 36; $p=0,000<0,05$]

Tablo 6'daki sonuca göre web sitesi ile haberin odağındaki topluluk arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p=0,000<0,05$). Yoksullar Sabah'ta % 57,8, CNNTURK'te % 40,0, Sözcü'de % 36,9, NTV'de % 33,3 oranında haberin odağındadır. Yoksulların en fazla odakta olduğu haberler Sabah'ın web sitesindedir. Sabah'ın web sitesinde işsizler % 10,9, ülkeler/bölgeler % 7,8, politikacılar % 4,7, emekliler % 3,1, halk/vatandaş % 3,1, çalışanlar % 1,6 ve mülteciler % 1,6 oranında odak kesimlerdir. Sözcü gazetesinde %15,4 emekliler, % 12,3 çalışanlar (memurlar, işçiler, asgari ücretliler), % 12,3 hükümet temsilcileri/yetkililer odak kesim olmuşlardır. Emekliler ile hükümet temsilcileri/yetkililerin en fazla oranda yer aldığı haber Sözcü'nün web

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimici Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

sitesindedir. Ancak Sözcü'nün web sitesinde işsizler, diğer kuruluşlara nazaran en düşük orandaki odak kesimdir. Sözcü'de özellikle dezavantajlı kesimler (%4,6), halk/vatandaş (%4,6), ülkeler/bölgeler (%4,6), mülteciler (%1,5) şeklindeki gruplara haberlerde düşük oranda yer verilmiştir. NTV'de ülkeler/bölgelerin yer aldığı haberler %30,3 oranındadır. Bu kategorideki en fazla haber NTV'nin web sitesindedir.

Tüm sitelerin genel ortalamalarına göre yoksullar, haberlerin % 43,8'inin odağındadır. Diğer yandan haberlerin % 9,9'unda çeşitli ülkeler/bölgeler, % 7,8'inde çalışanlar, % 7,3'ünde işsizler, % 6,8'inde emekliler, % 6,3'ünde dezavantajlı kesimler (engelliler, mağdur kadınlar, bakıma muhtaç insanlar, kimsesizler) odaktadır. Hükümet/yetkililer %4,7, halk/vatandaş %4,7, politikacılar %3,6, mülteciler %2,1, eylemci gruplar %1,6, uluslararası birlikler (Avrupa Birliği, IMF, Dünya Bankası) %1,0 ve seçmenler % 0,5 oranında odak kesimi oluşturmaktadır.

Tablo 7. Web Sitesi ile Habere Kuruluşun Yaklaşımı

Web		Olumsuz	Nötr	Olumlu	Toplam
cnnturk.com	f		21	9	30
	%		70,0	30,0	100,0
sozcu.com.tr	f	41	19	5	65
	%	63,1	29,2	7,7	100,0
ntv.com.tr	f	3	27	3	33
	%	9,1	81,8	9,1	100,0
sabah.com.tr	f	10	10	44	64
	%	15,6	15,6	68,8	100,0
Toplam	f	54	77	61	192
	%	28,1	40,1	31,8	100,0
[$\chi^2 = 121,741$; SD= 6; p=0,000<0,05]					

Tablo 7'deki sonuçlara göre medya kuruluşunun web sitesi ile habere yaklaşımı arasında anlamlı bir ilişki olduğundan (p=0,000<0,05) iki değişken birbiriyle bağlantılıdır. CNNTURK'te olumsuz yaklaşım içeren hiçbir haber yoktur. Haberlerin % 70,0'i nötr, % 30,0'u olumludur. Sözcü'de haberlerin % 63,1'i olumsuz, % 29,2'si nötr, % 7,7'si olumludur. NTV'de haberlerin % 81,8'i nötr, % 9,1'i olumsuz, % 9,1'i olumludur. Sabah gazetesinin web sitesinde haberlerin % 68,8'i olumlu, % 15,6'sı olumsuz ve 15,6'sı nötrdür. Kuruluşlar arasında en fazla

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

oranda olumsuz yaklaşıma sahip haber Sözcü’de, nötr yaklaşıma sahip en çok oranda haber NTV’de, olumlu yaklaşım barındıran en fazla oranda haber Sabah’tadır. CNN’de olumsuz hiçbir haber yokken nötr yaklaşım içeren en az oranda haber Sabah’a aittir. Olumlu bir bakış açısıyla yayınlanmış en az sayıda haber ise Sözcü’dedir. Web sitelerinin genel frekanslarına bakıldığında haberlerin % 40,1’i nötr, % 31,8’i olumlu ve % 28,1’i olumsuz bir kurumsal yaklaşım içermektedir.

Tablo 8. Web Sitesi ile Haberde Arka Plan Bilgisinin Mevcudiyeti Durumu

Web		Hayır	Kısmen	Evet	Toplam
cnnturk.com	<i>f</i>	18	9	3	30
	%	60,0	30,0	10,0	100,0
sozcu.com.tr	<i>f</i>	16	29	20	65
	%	24,6	44,6	30,8	100,0
ntv.com.tr	<i>f</i>	13	11	9	33
	%	39,4	33,3	27,3	100,0
sabah.com.tr	<i>f</i>	19	29	16	64
	%	29,7	45,3	25,0	100,0
Toplam	<i>f</i>	66	78	48	192
	%	34,4	40,6	25,0	100,0
[$\chi^2 = 13,683$; SD= 6; $p=0,033<0,05$]					

Tablo 8’deki sonuçlara göre web sitesi ile haberde arka plan bilgisinin mevcudiyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p=0,033<0,05$). CNNTURK’teki haberlerin büyük bir oranında (%60,0) arka plan bilgisi yokken, kısmen bulunduğu haberlerin oranı % 30,0’dur. Haberlerinin sadece % 10,0’u yeterli bir arka plan bilgisi içermektedir. Sözcü’de haberlerin %44,6’sında kısmen, % 30,8’indeyse yeterli bir şekilde mevcuttur. Sözcü’de haberlerin % 24,6’sının arka plan bilgisi yoktur. NTV’de haberlerin % 39,4’ünde yokken, % 33,3’ünde kısmen, % 27,3’ünde ise tam olarak yer almaktadır. Sabah gazetesinin web sitesindeki haberlerin % 45,3’ünde kısmen mevcutken, % 29,7’sinde yoktur. % 25,0’inde ise tam mevcuttur. CNNTURK, arka plan bilgisi içermeyen en fazla oranda habere (% 60,0) sahiptir. Bu bilginin kısmen bulunduğu en fazla oranda haber Sabah (% 45,3) ve Sözcü’dedir (% 44,6). Arka plan bilgisi tam olan en fazla oranda haber Sözcü’deyken (% 30,8) en az oranda haber ise CNNTURK’te (% 10,0) saptanmıştır. Genel ortalamaya göre haberlerde arka plan bilgisi sırasıyla % 40,6 oranında kısmen iken, % 34,4’ünde yoktur. Haberlerin % 25 oranında arka plan bilgisi tam olarak mevcuttur.

Tablo 9. Haberin Ana Konusu ile Odağındaki Kesim

Ana Konu ile Odak Kesim	Yoksulluk	İşsizlik	Emeklilik	Mülteci S.	Covid-19 Pandemisi	Yardım Faaliyeti	Ücret-Fiyat	Ülke Ekonomisi	Küresel Ekonomi	Savaş/İç Sorunlar	Toplam
Yoksullar	f	14				52	12	3	3		84
	%	16,7				61,9	14,3	3,6	3,6		100,0
İşsizler	f		14								14
	%		100,0								100,0
Çalışanlar	f	1					14				15
	%	6,7					93,3				100,0
Hükümet/ Yetkililer	f		1	1			3	4			9
	%		11,1	11,1			33,3	44,4			100,0
Eylemciler	f						1	2			3
	%						33,3	66,7			100,0
Politikacılar	f	3				2		2			7
	%	42,9				28,6		28,6			100,0
Uluslararası Birlikler	f	2									2
	%	100,0									100,0
Emekliler	f	1		2			10				13
	%	7,7		15,4			76,9				100,0
Dezavantajlı Sosyal Kesimler	f	2			1	4	5				12
	%	16,7			8,3	33,3	41,7				100,0
Mülteciler	f			2		2					4
	%			50,0		50,0					100,0
Seçmenler	f							1			1
	%							100,0			100,0
Halk/ Vatandaş	f					2	4	3			9
	%					22,2	44,4	33,3			100,0
Ülkeler/ Bölgeler	f	1			1	2	2	6	5	2	19
	%	5,3			5,3	10,5	10,5	31,6	26,3	10,5	100,0
Toplam	f	24	15	3	2	2	64	51	21	8	192
	%	12,5	7,8	1,6	1,0	1,0	33,3	26,6	10,9	4,2	100,0

[$\chi^2 = 510,490$; $SD = 108$; $p = 0,000 < 0,05$]

Tablo 9'daki sonuca göre haberin ana konusu ile odaktaki kesim arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p = 0,000 < 0,05$). Yoksulların yer aldığı 84 haberin ana konusu % 61,9 yardım faaliyeti, % 16,7 yoksulluk, % 14,3 ücret-fiyattır. Yoksulların yer aldığı ülke ekonomisi (%3,6) ve küresel ekonomi (% 3,6) konusundaki haberler düşük orandadır. İşsizlik, emeklilik, mülteci sorunu, COVID-19 Pandemisi ile çeşitli ülkeler arasındaki savaşlar ve iç sorunların odağında yoksullara hiç yer verilmemiştir. İşsizler işsizlik (%100,0) konulu 14 haberin odağındadır. Çalışanlar %93,3 ücret-fiyat haberleri ve % 6,7 yoksulluk konulu toplam 15 haberde yer almıştır.

SONUÇ

Analiz sonuçları, yoksulluk olgusunu doğrudan veya dolaylı ilgilendiren çeşitli konu ve gelişmeler hakkındaki haberlerin genellikle ekonomi-finansal boyutlu (%42,2), Türkiye'nin gündemiyle bağlantılı (%24,0) ve yerel düzeyde (%17,2) değerlendirildiğini göstermiştir. Tüm sitelerde en fazla oranda haber ekonomi-finans kategorisindeyken (Sözcü %49,2, NTV %48,5, Sabah %35,9 ve CNNTURK %33,3) özellikle eğitim ve sağlık gibi alanlarda haber yok denecek kadar azdır.

Çalışmada yoksulluk hakkındaki haberlerin yeterli oranda olmadığı, bunun yerine genellikle olgunun yardım-sosyal destek faaliyetlerinin bir parçası olarak değerlendirildiği saptanmıştır. Öte yandan yoksulluk ile ücret-fiyat (enflasyon, hayat pahalılığı, maaş zammına dair olaylar) işlenen ana konular arasındadır. Yayın kuruluşları arasında ise Sabah ve CNNTURK'te yardım faaliyetleri, Sözcü ve NTV'de ücret-fiyat konusu öndedir. Örneklem grubundaki haberlerin bir kısmının Ramazan ayında yayınlanmasının etkisiyle “yardım” konusunun öne çıkabildiği ve enflasyon oranları/zam tartışmalarının son zamanlarda daha fazla gündeme gelebildiği düşünülerek medyanın yoksulluk olgusu karşısındaki tutumunu değerlendirmenin sınırlı kalabileceği savunulabilir. Hatta enflasyon/hayat pahalılığı ile mal ve hizmetler-ücretlere yönelik zam konusunda gelişmelerin haber yapılmasının yoksulluk ve yoksulları yakından ilgilendirmesi münasebetiyle yoksulluk sorununa yönelik toplumsal farkındalığa bir nebze katkı sunabileceği ileri sürülebilir. Fakat yoksulluğun girift bir mevzu olması bakımından çalışmanın temel sorunuyla kesişen yönde işsizlik, emeklilik, mülteci sorunu, COVID-19 Pandemisi, küresel ekonomi, ülkelerarası savaş-ıç çatışmalar gibi konular dâhilinde hem web siteleri özelinde hem de genel olarak yoksulluğa pek değinilmemiştir. Öte yandan Pandemi sürecinde bile sözgelimi salgının yoksulluk boyutuna Sözcü ve Sabah başta olmak üzere tüm web siteleri tarafından pek haber değeri atfedilmemiştir. Diğer yandan yardım ve ücret-fiyat haberlerinin ardından genelde birebir yoksulluk konusunda yayınlanan haberlerin oranı %12,5'tir. Bu hususta en çok oranda haber Sözcü, en az ise Sabah'ta gözlemlenmiştir.

Araştırma bulgularına göre yoksullar toplam 84 haberde odaktadır. Haberlerin odağındaki kesimin çoğunlukla yoksullar olmasına rağmen medyada çeşitli konular

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

dâhilinde yoksulluğa genellikle yer verilmediği ve birtakım sosyal grupların yoksulluk sorunu/riskinin bağlamsal bir veri olarak değerlendirilmediği göz önüne alınmalıdır. Örneğin yoksullar ağırlıklı olarak yardım faaliyeti konusundaki (% 61,9) haberlerde konumlandırılmıştır. Hatta bu gruba yoksulluk (%16,7) ve ücret-fiyat (14,3) konulu haberlerde görece olarak daha düşük oranda yer verilmiştir. Diğer yandan genel olarak birincil/akredite kaynaklar (%55,2) haberin en ağırlıklı kaynağı olurken yoksulların (%2,1) bir kaynak olarak bilgi, deneyim, görüş ve önerilerini yansıtmaya ihtimalinin azalması bu durumu pekiştiren sonuçlar arasındadır.

Yoksulluk konusuna karşı genel ortalamada nötr ve olumlu kurumsal yaklaşım tespit edilirken yayın kuruluşları özelinde bu durum farklılaşmaktadır. Genel olarak haber konularına karşı %28,1 oranında ‘olumsuz’, %40,1 oranında ‘nötr’, %31,8 oranında ‘olumlu’ yaklaşım sergilenmiştir. En olumsuz yaklaşım gösteren kuruluş Sözcü’dür (% 63,1). Nötr yaklaşım içeren en fazla oranda haber NTV (%81,8) ve ardından CNNTURK (%70,0) şeklindedir. En olumlu bakış açısı sergileyen Sabah’tır (% 68,8).

Medyanın yoksulluğa yaklaşım biçimi dışında haberlerdeki enformasyonun ne derece yeterli sunulduğu araştırılmıştır. Genellikle yoksullukla ilgili bilgi paylaşımının sınırlı olduğu görülmüştür. Haberlerin arka plan bilgisinin % 40,6 oranında ‘kısmen’ var olduğu, % 34,4 oranında ‘hiç olmadığı’ saptanırken sadece % 25’inin bu bakımdan ‘yeterli’ olduğu gözlemlenmiştir. Bu çerçevede anaakım kuruluşlarının çevrimiçi haberlerinde ‘arka plan bilgisinin’ genellikle üstü kapalı, kısmen-yetersiz sunulduğu veya bu tür bilgilere hiç yer verilmediği söylenebilir.

Tüm bu sonuçlara dayalı olarak COVID-19 Pandemisi sürecinde dahi anaakım medya tarafından yoksulluğun çok yönlü bir biçimde kavranmasında çeşitli sorunlar ve kısıtlılıklar olduğu ve olguyla ilgili çevrimiçi alanda alternatif bir habercilik örneğinin sergilenemediği belirtilmelidir.

KAYNAKÇA

ADAMAN, Fikret ve KEYDER, Çağlar (2006). Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma, Avrupa Komisyonu/Türkiye Çalışma ve Sosyal Güvenlik

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

Bakanlığı 2005-2006 Raporu,
https://spf.boun.edu.tr/sites/spf.boun.edu.tr/files/1439211320_study_turkey_tr.pdf, Erişim Tarihi: 25.03.2022.

AK, Muammer (2016). “Toplumsal Bir Olgu Olarak Yoksulluk”, Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, 54, s.296-306.

AKDEMİR, Gizem Yıldız (2019). Medya ve Yoksulluk: Göçmen Yoksulların Yazılı Basında Sunumu, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

AKSAN, Gamze (2012). “Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürünün Toplumsal Görünümleri”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 27, s. 9-19.

AKSOY, Seyhan (2010). “Yoksulluğun Türkiye Yazılı Basınında Sunumu”, Journal of Yasar University, 5 (19), s.3221–3236.

AKTAN, Coşkun Can (2002). Yoksulluk Sorununun Nedenleri ve Yoksullukla Mücadele Stratejileri, (Editör), Coşkun Can Aktan. Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayını, <http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/anasayfa-yoksulluk.htm>, Erişim Tarihi: 12.07.2022.

ARPACIOĞLU, Özge (2012). Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.

ARPACIOĞLU, Özge ve YILDIRIM, Metin (2011). “Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluğun Analizi”, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 4(2), s.60–76.

AWAD, Isabel (2014). “Journalism, Poverty, And The Marketing Of Misery: News From Chile's Largest Ghetto”, Journal of Communication, 64 (6), s.1066–1087.

AYHAN, Bünyamin ve ARASLI, Osman (2021). Yeni Habercilik Pratiklerinde Haber Yayın Süreçleri ve Profesyonel Gazeteciliğin Temel İlkeleri, (Editörler), Osman Araslı ve Salih Tiryaki. Gazetecilik ve Haber: Süreklilik,

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

Değişim ve Dijitalleşme. Konya: Palet Yayınları, s.127-167.
<https://paletyayinlari.com.tr/wp-content/uploads/2022/01/Palet-Yay% C4% B1nlar% C4% B1-GAZETECI% CC% 87LI% CC% 87K-VE-HABER-30.12.2021.pdf>, Erişim Tarihi: 07.05.2022.

BAL, Sevil (2015). Altındağ'daki Kent Yoksulu Gençlerin Gündelik Yaşamlarında Medya Tüketimi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

BALOĞLU, Filiz (2005). "Kentsel Yoksulluk: İstanbul'dan Küçük Bir Kesit", İstanbul Journal of Sociological Studies, 31, s. 231-249.

BAUMAN, Zygmunt (1999). Çalışma, Tüketim ve Yeni Yoksullar, (Çev: Ümit Öktem), İstanbul: Sarmal Yayınevi.

BAUMAN, Zygmunt (2013). Modernite, Kapitalizm, Sosyalizm Küresel Çağda Sosyal Eşitsizlik, (Çev: F. Doruk Ergun), İstanbul: Say Yayınları.

BAYRAK, Fadile Sümbül (2007). Doksanlı Yıllardan Günümüze Türkiye'de Yoksulluk Kavramının Medyada Ele Alınış Biçimleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

BİLGİN, Nuri (2014). Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnekler Çalışmalar, Ankara: Siyasal Kitabevi.

BORATAV, Korkut (2012). "Yoksulluk, Bölüşüm, Kriz: Bazı Eleştirel Düşünceler", Mülkiye Dergisi, 36 (4), s. 9-17.

BOZKURT, Veysel (2020). Pandemi Döneminde Çalışma: Ekonomik Kaygılar, Dijitalleşme ve Verimlilik, (Editörler), Dilek Demirbaş, Veysel Bozkurt ve Sayım Yorgun. Covid-19 Pandemisinin Ekonomik, Toplumsal ve Siyasal Etkileri, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınevi, s.115-136.
<https://doi.org/10.26650/B/SS46.2020.005.08>, Erişim Tarihi: 21.07.2022.

BOZTEPE, Veli (2019). "Türkiye'de Yoksulluğun ve Yoksulların Televizyon Haberlerinde Temsili", Ankara Üniversitesi İlef Dergisi, 6 (2), s. 329-358.

BUĞRA, Ayşe (2008). Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye'de Sosyal Politika, İstanbul: İletişim Yayınları.

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

BULLOCK, Heather E.; FRASER WYCHE, Karen; WILLIAMS, Wendy R. (2001). “Media Images of the Poor”, Journal of Social Issues, 57 (2), p.229-246.

CAN, Yücel (2017). “Yoksulluk, Yerel ve Küresel Eşitsizlikler”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 16 (63), s.1111-1126.

CLAWSON, Rosalee A. ve TRICE, Rakuya (2000). “Poverty As We Know It: Media Portrayals of The Poor”, The Public Opinion Quarterly, 1 (64), s. 53-64.

ÇALIŞKAN, Şadan (2010). “Türkiye’de Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk”, Sosyal Siyaset Konferansları, 59, s. 89–132.

ÇETİN, İrem (2020). “Yoksulluk ve Yoksulluk Göstergeleri: Türkiye ve OECD Ülkeleri Üzerine Bir Karşılaştırma”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22 (2), s. 510-532.

DE VILLIERS, Mike (2006). Index Shows Ownership Patterns And Strengths, Weaknesses Of Media, (Editor), Barry James. Media Development and Poverty Eradication, Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, s. 23-24.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000148691>

DOĞAN, Adem (2015). “Yoksulluk ve Medya: Yoksulların Bakış Açısından Yoksulluğun Medyada Temsili”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8 (38), s. 887-898.

ERDOĞAN, Necmi (2019). Ağır Çekim Yoksulluk, (Editör), Necmi Erdoğan. Yoksulluk Halleri Türkiye’de Kent Yoksulluğunun Toplumsal Görünümleri, İstanbul: İletişim Yayınları, s. 307-312.

ERGÜL, Hakan; GÖKALP, Emre; CANGÖZ, İncilay (2009). Yoksulların Günlük Yaşamında Medya: Eskişehir Bağlamında Bir Alan Araştırması, TÜBİTAK SOBAG Projesi, <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/609198/yoksullarin-gunluk-yasaminda-medya-eskisehir-baglaminda-bir-alan-arastirmasi>, Erişim Tarihi: 16.03.2022.

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

GERAY, Haluk (2014). İletişim Alanından Örneklerle Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

GIDDENS, Anthony (2012a). Sosyoloji: Kısa Fakat Eleştirel Bir Giriş, (Çev: Ülgen Yıldız Battal), Ankara: Siyasal Kitabevi.

GIDDENS, Anthony (2012b). Sosyoloji, (Çev: Cemal Güzel), Ankara: Kırmızı Yayınları.

GÖKALP, Emre; ERGÜL, Hakan; CANGÖZ, İncilay (2010). “Türkiye’de Yoksulluğun ve Yoksulların Ana Akım Basında Temsili”, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 13 (1), s. 144-182.

GÜNAYDIN, Davuthan (2020). “Yoksulluk Damgalama ve Utanma: Sosyal Yardım Ağı Çerçevesinde Bir Araştırma”, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 20 (49), s. 837-860.

KARAALP-ORHAN, Hacer Simay ve GÜLEL, Ferda Esin (2016) “Regional Unemployment In Turkey: A Spatial Panel Data Analysis” Journal of Social Security. 6 (2), p.47-67.

KAYA-BAHÇE, Seçil A. ve MEMİŞ, Emel (2021). Yoksulluğun Önlenmesi, Sosyal Koruma ve Sosyal Yardımlarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması, Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Faz II, Ankara: CEİD Yayınları, <https://dSPACE.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1803>, Erişim Tarihi: 25.05.2022.

KOCAOĞLU, Mehmet (2018). “Global Yoksulluk ve Uluslararası Adalet: Siyaset Felsefesi Perspektifinden Bir Değerlendirme”, Muhafazakar Düşünce Dergisi, 15 (54), s. 271-291.

KORAY, Meryem (2001). “Gerçekliklerin ‘Stilize’ Edildiği Bir Dünyada ‘Ötekileşen’ Yoksulluk”, Toplum ve Bilim, 89, s. 218-241.

KORAY, Meryem (2009). “Büyüyen Yoksulluk ve Yoksunluk Sorunu Karşısında İnsan Hakları Tartışması”, Toplum ve Demokrasi, 3(5), s. 1-25.

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

KORAY, Meryem (2010). “Büyüyen Yoksulluk-Yoksunluk Sorunu ve Sosyal Hakların Sınırları”, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 42, s. 1-31.

LAÇİNER, Ömer (2019). Sonsöz Yerine/Bir Süreç ve Durum Olarak Yoksullaşmayı Sorgulamak, (Editör), Necmi Erdoğan. Yoksulluk Halleri Türkiye’de Kent Yoksulluğunun Toplumsal Görünümleri, İstanbul: İletişim Yayınları, s. 313-324.

LUGO-OCANDO, Jairo (2019) “Poverty in The News Media: Continuities, Ruptures, And Change in The Reporting Socioeconomic Inequality”, Sociology Compass. 13 (7), p. 1-10.

MCKENDRICK, John H.; SINCLAIR, Stephen; IRWIN, Anthea; O'DONNELL, Hugh; SCOTT, Gill; DOBBIE, Louise (2008). The Media, Poverty And Public Opinion In The UK, Report On Media Coverage And Audience Understanding Of Issues Of Poverty In The UK, Joseph Rowntree Foundation, <https://www.jrf.org.uk/report/media-poverty-and-public-opinion-uk>, Erişim Tarihi: 23.06.2022.

MEDYAJANS.COM (2022), “Gazete Tirajları”, <https://www.medyajans.com/gazete-tirajlari.html>, Erişim Tarihi: 25.05.2022.

NEWMAN, Nic; FLETCHER, Richard; SCHULZ, Anne; ANDI, Simge; ROBERTSON, Craig T.; NIELSEN, Rasmus Kleis (2021). Reuters Institute Digital News Report 2021, Reuters Institute for the Study of Journalism, <https://ssrn.com/abstract=3873260>, Erişim Tarihi: 20.05.2022.

NUH, Handan (2019). Mevsimlik Tarım İşçilerinin Türk Yazılı Basınında Sunumu, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

ORHUN, Orhan ve ŞİMŞEK, Osman (2021). “Neoliberal Küreselleşme, Değişen Sosyal Politikalar ve Yoksulluk Sorunsalı Üzerine Bir Tartışma”, OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 18 (41), s. 3755-3777.

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

ÖZDEMİR, Akın (2015). “Çalışan Yoksulluğuna İlişkin Kavramsal Bir Değerlendirme: Dünya’da ve Türkiye’de Çalışan Yoksulluğunun Boyutları ve Mücadele Politikaları”, Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, 2, s. 96-126.

ÖZDEMİR, Mustafa Çağlar; ÖZKAN, Yılmaz; ERDOĞAN, Ekrem (2021). Üniversite Öğrencileri İçin Yoksulluk Tespit Ölçeği Geliştirilmesi Proje Sonuç Raporu, TÜBİTAK SOBAG Projesi, <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/621423/universite-ogrencileri-icin-yoksulluk-tespit-olcegi-gelistirilmesi-proje-sonuc-raporu>, Erişim Tarihi: 28.06.2022.

ÖZKAN, Gizem (2021). “Covid-19 Pandemisi ile Yoksulluğun Derinleşen Yüzü: Çalışan Yoksullar”, Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (14), s. 93-108.

ÖZSOY, Duygu (2012). “Yeni Kent Yoksulluğu, Atık Toplayıcıları ve Temsil Sorunsalı: Katık Dergisi Üzerine Bir İnceleme”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 43, s. 105-121.

ÖZTÜRK, Şinasi ve ÇUKUR, Cem Şafak (2010). Kırsal Yoksulluk: Muğla Köyleri Örneği, TÜBİTAK SOBAG Projesi, <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/610690/kirsal-yoksulluk-mugla-koyleri-ornegi>, Erişim Tarihi: 12.03.2022.

ROBINSON, Fred; ELSE, Richard; SHERLOCK, Maeve; ZASS-OGILVIE, Ian (2009). Poverty In The Media: Being Seen and Getting Heard, Joseph Rowntree Foundation, <https://policycommons.net/artifacts/1885529/poverty-in-the-media/2634844/>, Erişim Tarihi: 17.03.2022.

ROSE, Max ve BAUMGARTNER, Frank R. (2013) “Framing The Poor: Media Coverage And US Poverty Policy 1960–2008”, Policy Studies Journal. 41 (1), p. 22–53.

SEN, Amartya (2006). Kimlik ve Şiddet Kader Yanılsaması, (Çev: Ahmet Kardam), İstanbul: Türk Henkel Yayınları.

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

ŞAHİN, Münir (2021). “Dünyada ve Türkiye’de Yükseköğretimde Uzaktan Eğitimin Tarihi ve Gelişim Süreci”, Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5 (7), s. 91-113.

TAŞ, H. Yunus ve ÖZCAN, Selami (2012). “Türkiye’de ve Dünya’da Yoksulluk Üzerine Bir Araştırma”, International Conference On Eurasian Economies, October 11-13, 2012, Almaty-Kazakhstan, s.423-430. <https://www.avekon.org/proceedings/avekon03.pdf>, Erişim Tarihi: 18.09.2022.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU; (2021), “Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2020”, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi-2020-37404>, Erişim Tarihi: 09.04.2022.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU; (2022), “Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2021”, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi-2021-45581>, Erişim Tarihi: 15.05.2022.

ULU, Abdurrahman Sefa (2021). “İnsan Hakları Bakış Açısı ile Türkiye’de Yoksulluk İstatistikleri Üzerine Bir Değerlendirme”, Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 10 (28), s. 537-555.

UNITED NATIONS; (2021a), “The Sustainable Development Goals Report 2021”, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2021/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2021.pdf>, Erişim Tarihi: 10.06.2022.

UNITED NATIONS; (2021b), “Sustainable Development Goals Progress Chart 2021”, https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/29862SDG_Progress_Chart_2021.pdf, Erişim Tarihi: 12.06.2022.

VERGİL, Hasan ve KAPLAN, Muhittin (2018). Türkiye İçin Fakirlik ve Eşitsizlik Analizleri, TÜBİTAK SOBAG Projesi, <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/618576/turkiye-icin-fakirlik-ve-esitsizlik-analizleri>, Erişim Tarihi: 25.02.2022.

ARASLI, Osman (2023). Ana Akım Medyada Yoksulluk: Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Haberler Üzerine Bir İçerik Analizi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 338-368.

YILDIRIM AYKURT, Aylin (2010). Yapısal Yanlılık Perspektifinden Medyada Yoksulluk: Haberlerde Yoksulluğun Temsili, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

YILDIRIM AYKURT, Aylin (2020). Sosyal Çalışmanın Medya Yansımaları: ABD-Türkiye Örnekleri, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YILDIRIM, Besim (2015). İçerik Çözümlemesi Yönteminin Tarihsel Gelişimi Uygulama Alanları ve Aşamaları, (Editör), Besim Yıldırım. İletişim Araştırmalarında Yöntemler Uygulama ve Örneklerle, Konya: Literatürk Academia, s. 105-153.

YILDIZ, Emel (2014). “Neoliberal Politikaların Türkiye’deki Yansıması: Yoksulluk”, Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 3 (1), s. 12-27.

YILMAZ, Cevdet (2012). “Yoksulluk Söyleminin Sosyolojisi: 1980 Sonrası Hükümet Programları Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17 (1), s. 291-308.

Çalışma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.